WASHINGTON DC

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 3. ЦЕНТІВ 12 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 6-го СІЧНЯ (JANUARY) 1961 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 3. VOL. LXVIII.

БОГ ПРЕДВІЧНИЙ НАРОДИВСЯ

Пантел. Ковалів

СВЯТО МИРУ І ЛЮБОВИ

Різдво Христове — найбільше свято в християнському світі. Святий Іоан Золотоустий це свято називає „матір'ю всіх свят", бо, як він каже, „від нього беруть свій початок і основу інші великі християнські свята: Богоявлення, Пасха, Вознесення Господнє, П'ятидесятниця". „Якби Христос не народився тілом, — каже Іоан Золотоустий, — то й не хрестився б, — а це ж є свято Богоявлення, — і не постраждав би, — а це ж є свято Пасхи, — і не послав би Святого Духа, а це ж є П'ятидесятниця". „Отже, — каже він далі, — від свята Різдва Христового почались інші свята, як від джерела різні потоки".

В чім же полягає значення цього свята? Ще перед святом Різдва Христового співається в церковній пісні: „Христос народжується, щоб людський образ відновити". В цих словах заховується догматичне значення Різдва Христового та історичне значення християнства. „Хто у Христі, той — нова твар", — каже ап.Павло в листі до коринтян. Основна мета, проголошена Євангелією, — відновити образ Божий людині, зробити людину новою, богоподібною твар'ю. В зв'язку з цим змінилось саме уявлення про цінність людського життя.

В дохристиянські часи убивство вважалося нормальним, звичайним явищем: пан міг убити свого раба; згідно з римським правом, батько мав необмежену владу над життям своїх дітей; коли народжувалась дитина, він вирішував, чи лишити їй життя, і пізніше міг відібрати життя дорослому синові; звичай кривавої помсти існував майже в усіх народів. Тоді дійсно можна було сказати, що „людина людині — вовк". Світ був жорстокий, немилосердний!

І в цей жорстокий світ прийшов в образі раба Христос, а з ним і християнство. Замість стародавнього принципу помсти „око за око, зуб за зуб", Христос поклав в основу людського життя принцип всепрощення, принцип оберігання людської гідности та шанування особи, як образу і подоби Божої. Ці принципи нового життя у Христі і є запорукою того миру, що про нього співається в різдвяній пісні.

Христос перший кинув у цей жорстокий світ насіння миру і любови. І почало рости поволі величезне дерево, обнявши своїм галуззям мільйони людей. Християнські ідеали проникали в черстві, холодні серця людей, перероджуючи їх теплом християнських чеснот.

Різдвяна ніч щороку приносить людству найвищі хвилини радости миру і любови. Ще в передріздвяній церковній пісні співається: „Нехай не буде ніхто нерозумний, лукавий, завистливий з тих, що приносять нині приємні Богові дари. Замість смирни, золота й ливана, — доброчинності від тих, що співають народженому Христові".

Нині, в День Різдва Христового, найкращим даром Богові є виявлення християнських чеснот, бо й Христос прийшов у світ, хоч у матеріяльній бідноті, але з багатими чеснотами, і найкращими з них є мир і любов. Тому й співається в цю різдвяну ніч: „Слава на небі Богові, на землі мир".

Христос Народився!

СВЯТ-ВЕЧІР У КІГТЯХ НКВД

Колишні примусові квартиранти Берези Картузької та польських тюрем, які майже чудом вийшли на волю, по короткій передишці знову опинилися під „опікою" нового „освободителя", московсько - большевицького НКВД, яке послідовно виконувало плян Москви, „визволяючи" Україну від українців. Серед таких нових обставин серед хвилі арештувань, вивозу і терору прийшлося зустрічати Свят-Вечір та Різдво Христове.

Вже кілька днів перед Свят-Вечором підготовлялася келія ч. 21 дрогобицької тюрми НКВД 1941 р. до зустрічі величного свята в страшних мурах тюрми. Завідуючий розділом цукру спів'язень Юрій Д., син священика зі Старого Самбора, щоденно відкладав сірникову коробочку цукру на свята до куті.

Напередодні Свят - Вечора, автор цього спомину призначив деяким співдрузям недолі, хто чим має зайнятися, щоби прибрати келію і надати їй святочного вигляду. Келія була в тому щасливому положенні, що мала священика в особі о. Григорія Канди, пароха з Лішні, пов. Дрогобич. Щонеділі і щосвята він відправляв нам Службу Божу та Молебень і піддержував нас на дусі. Михайло С. зі Синевідська Вижнього мав привести домівку і долівку до належного вигляду. Михайло М., 45-літній господар з Тиряви Волоської, пов. Лісько, назначений господарем свята. Василь С., тесля з Стрілок, мав постаратися про дідуха в кут. Василь К. з Колпця коло Дрогобича і згаданий Юрій Д. мали подбати за обруси і накриття стола. О. Канда — духовий провідник. Цілий день ішли приготування. Сподівані „передачі" завели. Одержав лишень один Стефан Г. з Доброгостова. Найбільше мороки мав Василь С., бо ніяк не міг зладити „дідуха". Перетряс усі „матераци" - сінники і ледвися, що ніхто не спрофанував знайшов три житні колоски, але свого довершив!

По тюремній вечері застелено простиралом стіл, дідуха поставлено в куті, на печі засвічено старанно переховувану перед оком дижурного свічку, господар попросив усіх до стола. Отець Канда провів молитву, відспівав різдвяний тропар „Рождество Твоє" і „С нами-Бог", поблагословив переданий хліб з дому як „просфору" з медом, що його зроблено зі заощадженого цукру, привітав різдвяним привітом „Христос Рождається" і поділився просфорою. Опісля кожний покушав пшоняної „куті", яку залишено з обіду та засолоджено цукром і запанував дивний, святочний настрій. Всі на хвилину забули, що находяться в страшних кігтях НКВД, з яких вороття немає. „Ще до останньої хвилини — казав о. Канда — наша родина очікувала нас і здержувалася з вечерою; кожний гавкіт пса нагадував родині, що очікуваний якраз прийшов. Та дарма! Родина не діждалася нас і з прикрістю та з плачем засіла до стола. Але ми духом сьогодні з ними, а вони з нами. Новонароджений Ісус дозволить і нам ще вернутись до своїх і величньо та радісно святкувати Сят - Вечір".

Велике хвилювання, а то й сльози викликали ці слова у понад 30 в'язнів, „ворогів народа". Кожний линув думкою під рідну стріху, до родичів, до жінки, дітей, до братів та сестер. Хотів їм бодай на одну хвилину осушити гірку сльозу.

Заінтоновану коляду „Бог предвічний" підхопила ціла келія. Відспівано з найбільшим відчуттям й інші коляди. Промовляли ще Михайло С. і Василь М. - О. Забулося на хвилину, що ми в тюрмі, а страшний „освободитель" може кожної хвилини спрофанувати наше торжество. Легким гомоном дійшла до нас коляда і з інших келій.

Якось так щасливо склалося, що ніхто не спрофанував нам Свят - Вечора. Коли вже свічка догоряла, прибігає дижурний з криком: „Потушіть свєтло, здєсь вам не церква, а тюрма, как будєтє пєть, то пойдьотє у карцер! Снять всє одєвала!" (вішаки ми прикрили простиралами та коцами). Коли відійшов, я кажу до співтоваришів: „Здається, друзі, що я піду сьогодні по коляді, бож треба і другим поколядувати та побажати!" Всі майже одноголосно заперечили це.

Десь коло 9 год. відкрились двері і дижурний викликує на букву „М". Скоро голошу своє прізвище, ім'я та „отечество". Хіба ж не казав я, що піду сьогодні колядувати?" — кажу до своїх. Перехрестився я, по дорозі відмовив „Отче наш", „Богородице Діво". Дижурний запровадив мене до слідчого до канцелярії ч. 74. „Вітаю з празником Різдва Христового", кажу, „Христос Рождається". Це зробило на нього таке політичне враження, що він покликав другого слідчого зі сусідньої кімнати і казав повторити мій привіт. На цей раз обійшлося без відомого ходу слідства, бо сьогодні не вони переслухували мене, але я, на їх домагання, оповідаючи їм про містерію та звичаї Свят - Вечора заставив їх слухати мене.

Вернувся я — як на цей раз досить скоро — по твох годинах на келію. Ніхто не спав. Всі засипали мене питаннями, як там на слідстві. Бо бувало верталися люди зі слідства глухі, німі, з повибиваними зубами, з поломаними ребрами та іншими виявами культури большевицького слідства! Коли я розповів про хід слідства, просто не давали віри.

Опісля полягали ми спати, бажаючи собі зустрічі бодай у сні зі своєю родиною. Рано розповідали взаємно одні другим, що кому снилося та пояснювали як добрий знак на щасливий та скорий вихід на волю.

РІЗДВО ХРИСТОВЕ
Ікона з Бусовиськ на Бойківщині, XVI ст.

О. ЛУБСЬКА

СВЯТИЙ ВЕЧІР

РОЗІРВАЛАСЯ НИТКА РОЗЛУКИ
І РОКИ РОЗКОТИЛИСЬ НАМИСТОМ.
ХТОСЬ НЕЧУТНО У ШИБКУ ПОСТУКАВ,
ХТОСЬ УЗЯВ НЕВИДИМИЙ ЗА РУКУ, —
ВЕДЕ В ПРОСТІР БЛАКИТНО-ІМЛИСТИЙ.

ЗНАЮ, ХТОСЬ НА ДОРОГАХ ЦИХ ПАДАВ
СПОТИКАВСЯ ОБ ГОСТРЕ КАМІННЯ.
В НЕБЕСАХ ПРОМЕНИСТА ЛЯМПАДА,
АЖ ДО ЗІР СВІТЛЯНА ЛЯМПАДА, —
АЖ ДО ЗІР
МАТЕРИНСЬКЕ ТЕРПІННЯ.

ЗНАЮ, ХТОСЬ ВИГЛЯДАТИМЕ СИНА
НА ПРИЧІЛКУ ПОХИЛОЇ ХАТИ.
А ЙОГО, ЩО,
КАЗАЛИ,
ЗАГИНУВ,
НА УЗЛІССІ НА ЧАТАХ ЗУСТРІНУ, —
ЗАХИСТИЛА
ІСУСОВА МАТИ.

РОЗІРВАЛАСЯ НИТКА РОЗЛУКИ...
СВЯТИЙ ВЕЧІР У ШИБКУ ПОСТУКАВ.

ЗДА БОРОНИТИМУТЬ БАЗИ ҐВАНТАНАМО, ЗАПЕРЕЧУЮТЬ КАСТРІВСЬКІ ОБВИНУВАЧЕННЯ У ПЛЯНУВАННІ АГРЕСІЇ НА КУБУ

Зірвання дипломатичних взаємин між ЗДА і Кубою приспішить ізоляцію режиму Кастра в американській спільноті

Вашингтон. — Президент Айзенгавер попередив режим Фіделя Кастра, що ЗДА — не зважаючи на зірвання дипломатичних взаємин з Кубою — що З'єднані Держави Америки не зрікаються своїх прав до морської бази Ґвантанамо і боронитимуть її всіми можливими засобами. У проголошеній пресовим секретарем Білого Дому Джеймсом Гаґерті заяві през. Айзенгавера стверджується, що „припинення дипломатичних і консулярних взаємин з Кубою не має ніякого впливу на правний статут нашої морської бази Ґвантанамо" і що „постанови договорів, силою яких ми вдержуємо цю морську базу не можуть бути скасовані без згоди З'єдинених Держав Америки". Водночас і з цим офіційні американські чинники висловлюють надію, що зірвання дипломатичних взаємин з Кубою буде початком дипломатичної ізоляції Куби в міжнародному житті, зокрема в системі Організації Американських Держав. Дехто сподівається теж, що вже в лютому ц.р. в цій організації будуть заініційовані заходи для загального зірвання дипломатичних взаємин з кубинським режимом Фіделя Кастра і що за цим заявиться дві третіх членів цієї організації. Ізоляція Куби не дозволить Кастрові на дальше експортування революцій до країн Південної Америки і вона включатиме не тільки зірвання дипломатичних взаємин, але и теж встановлення морської і повітряної контролі для припинення кубинських постачань зброї і виряду прокомуністичним ворохобникам в різних країнах Південної Америки.

Водночас із проголошенням заяви през. Айзенгавера в середу дня 4 січня ц.р. відбулося засідання Ради Безпеки ОН для розгляду поданої кубинським урядом скарги проти ЗДА, в якій цей уряд обвинувачує З'єдинені Держави Америки в „аґресивних інтенціях" проти Куби і в готуванні інвазії на Кубу, що мала б початися вже найближчими днями. З промовою в цій справі виступав на форумі Ради Безпеки кубинський міністер закордонних справ д-р Равль Роа, усі докази якого звелися до нічим необґрунтованих тверджень про аґресію і до натавровування „реакційного уряду Айзенгавера". Виступ д-ра Роа був перерваний демонстрацією ґалерії, присутні на якій кубинці почали вигукувати в його бік слова „зрадник", „кат" і т.п. Відповідав д-рові Роа амбасадор ЗДА до ОН Джеймс Дж. Водсворт, який висміяв кубинські обвинувачення в „неґанній аґресії" і ствердив, що зірвання дипломатичних взаємин з Кубою було безпосереднім наслідком стосованої урядом Кастра політики антиамериканських провокацій і наклепів, яка зробила неможливим дальше втримування дипломатичних взаємин з Кубою. Після виступів д-ра Роа і Водсворта чергове засідання призначено на четвер 5 січня ц. р. Під час виступу д-ра Роа під будинком ОН демонстранти і противники і прихильники режиму Кастра. Коментуючи зірвання дипломатичних взаємин між ЗДА і Кубою, совєтська преса обвинувачує ЗДА у змові проти Куби і в „аґресії проти революційного кубинського уряду".

КЕННЕДІ НАЙМЕНУВАВ ДЖОВНСА НА ЗАСТУПНИКА ДЕРЖАВНОГО ПІДСЕКРЕТАРЯ

Ню Йорк. — 4-го січня новообраний президент Дж. Ф. Кеннеді прилетів до Ню Йорку, де в готелі Карлаййл відкрив свою кватиру на кілька днів. На пресовій конференції він повідомив про номінацію на заступника підсекретаря в державному департаменті республіканця 53-річного Роджера Джовнса, який в уряді Айзенгавера займає пост голови Комісії Цивільної Служби, а давніше він був заступником директора бюджетового бюра. Його місце в Комісії Цивільної Служби займе 43-річний Джан В. Мейсі, який є тепер заступником президента Веслеєнського університету. Мейсі має за собою 20-річну працю в урядових аґенціях, де займав поважні пости. Одночасно Кеннеді повідомив, що він найменував 43-річного нюйоркського адвоката Сайруса Роберта Венса на головного дорадника в департаменті оборони. На летовищі в Ню Йорку Кеннеді заявив ,що аж до 20-го січня за закордонну політику ЗДА, в тому і за зірвання дипломатичних зв'язків із Кубою Фіделя Кастра, відповідає президент Айзенгавер. Кеннеді відмовився зайняти становище в справі Куби. Він заявив журналістам, що уряд Айзенгавера інформує його про те все, що діється на Кубі і в Ляосі. Зараз після прибуття до Ню Йорку Кеннеді дві години конферував із своїм секретарем оборони Робертом Мек-Намарою. З політичних кол повідомляють, що на цій конференції порушували справу номінації секретаря армії, яким мав би бути губернатор Джорджії Ернест Вандівер якого підтримують два впливові політики з південних стейтів: сенатор Ричард Б. Рассел і конґресмен Карл Вінсон, які очолюють в Сенаті і в Палаті Репрезентантів Комісії Збройних Сил. Проти цієї номінації є спротив серед ліберальних демократів, бо губернатор Вандівер є за расову сеґреґацію. Покищо не є відомо, хто буде секретарем армії. Пресовий секретар Кеннеді П'єр Салінґер заявив журналістам, що справа номінації секретаря армії буде вирішена в найближчих днях.

ЯЛИНКА Є КОМПАКТНА

Коли наш шеф приніс її до бюра — я навіть не додумався, що це — вона. Вона ж була запакована у картонній коробці, може трохи більшій від тих, що в них пакується рукавички чи краватки, і годі було догадатися, що це — ялинка.

Наш шеф, милий, добрячий старий ірляндець чи, як тут кажуть „айриш", з обов'язковим „о" перед прізвищем — відкрив коробку ,і тоді колеґа Ірвінґ Вайнстайн гукнув: — „Це ж ялинка!" — і разом з шефом вони почали складати нашу пластикову ялинку. Найбільше розумівся на цьому ділі Ірвінґ, бо, як він казав, його кузен має в Ню Джерзі фабрику цих компактних ялинок з незапального пластику, і вони багато кращі, на його, Ірвінґову думку, ніж ці алюмінійові, забарвлені на різні кольори. — „Нема в них, у цих помальованих алюмінійових ялинках справжнього „крисмес спирит", ю нов... — нарікав Ірвінґ — а мій кузен робить багато кращий бизнес на тих пластикових ялинках!"

Вони справно склали докупи чотири частини ялинки, злучили їх перснями також з пластику, синтетична й компактна ялинка стояла на сталевій шафі бюра і звіщала всім урядовцям, що „крисмес спирит" вже настав, так само, як настав уже передсвяточний випродаж у Вайнемейкера.

А мені на хвилинку пригадалася інша ялинка: та, купована на Ринку у Львові, коло студні з Нептуном і потім привожена на саночках через вулицю Ґродзіцьких і вношена до великої кімнати на розі Вірменської вулиці. Велика, велика ялинка, зовсім не компактна. Вона мала на вершку золотого янгола, справжні свічечки, клеєні нами самими барвні паперові ланцюги, та ялинка, що під нею ми довгі в ніч колядували, заки пішли на Всеночне до Преображенської церкви...

Багато інших ялинок пригадалося: та, з краківського табору втікачів на вулиці Яблоновських, коли ми святкували з оборонцем українських політичних в'язнів бл. п. д-ром Степаном Шухевичем та перша ялинка після повернення до Львова у 1941 му році, та ялинка у вишкільному таборі Дивізії, потім та, у Словацьких горах, і потім от Діпі - таборах...

Щораз далі від тієї ялинки купованої на Ринку, щораз ближче до компактної, такої, яким стає все наше життя — цієї пластикової, безпечної, незапальної і модерної ялинки...

Там, десь далеко у хатах на засніжених львівських вулицях хтось може ще й це святкує і згадує ялинку... Вона тепер зветься „йолка" і нема на ній уже золотого янгола — лише кривава зоря. Коляда не несеться вже лише думки несуться, і десь може над холодним Атлантійським океаном, зустрічаються з нашими...

Весело тягне мелодію „Джінґл Белл" мій милий шеф, що його батьки народилися в Ірляндії, за ним ще веселіше підтягає добрий колеґа Ірвінґ Вайнстайн, співають Джов, Білл, секретарка Сузен...

— Що з тобою? — питає трохи зажурений Ірвінґ. — Хіба ти не любиш „крисмес фан"? Чи у вас там в „олд кантрі" люди не святкують „крисмеса"? Ходи, напийся з нами! Треба набрати „крисмес спирит..."

А ялинка, холодна, безпечна, незапальна — блистить своїми пластиковими галузками. Компактна ялинка.

Олег Лисяк

„КОЛЯДНИК З ЗАПОРІЖЖЯ"

Одного січневого вечора у холодній залі табору українських біженців у Кракові при вул. Лоретанській 18, тому 20 літ, відбувався вечір українських колядок.

У програмі концерту була доповідь на тему: „Українські Різдвяні пісні". На сцену виступив високий запорожець, немов „викапаний" з картин Рєпіна, і розповів про наші коляди, але з таким духовим піднесенням, з таким знанням і любов'ю до нашої традиції, що ціла заля була зачарована його надхненними словами.

Він почав так:

„Радуйся! Ой, радуйся, земле, Син Божий народився! Народився Предвічний Бог, Предвічна Правда, що в постаті Новонародженого Дитятка завітала на землю, щоб обновити цілу природу, а природу людську — в першу чергу.

Тому — радій, земле! Радій і ти, господарю, бо й до твоєї господи завітав Новонароджений! Прибирай же твою хату, застеляй столи килимами, а на них клади колачі з ярої пшениці — той хліб святий, що є плодом праці твоєї, а разом із тим є й символом Народженого Дитятка — того Хліба Животного, від якого, коли хто вкусить — не вмре, але матиме життя вічне...".

Далі доповідач пояснив дуже докладно й основно наші Різдвяні звичаї, всю символіку наших прекрасних коляд, що ними так захоплювався цілий світ під час незабутніх виступів Української Республіканської Капелі під проводом О. Кошиця в 1919 і в наступних роках. Він був членом тієї Капелі та був свідком небувалого захоплення добірної публіки столиць світу і музикознавців багатьох передових у музиці країн. Закінчив свою чудову доповідь цими словами:

„Та нам, українцям, наші рідні Різдвяні пісні певно, що найкращі - найдорожчі. Бо ми виросли серед них, зрослися з ними; вони приросли до нашого серця!

Ці коляди — це наша історія, наша історична традиція, наша культурна традиція, це наша природа, це наша Україна сама! Це шум наших борів і кування в них нашої зозулі. Це аромат наших степів, шелест тирси степової і щебіт ластівочки під вікнами нашого селянина!

Коли ми співаємо нині наші коляди, то з нами разом співають і поважні патріярхи нашої сивої старовини і княжі бояри та дружина, і професори та студенти наших академій, співають побожні монахи й мужики хлібороби, співають українські матері, дівчата, юнаки й діти — співає цілий народ наш від Кубані аж за Сян-річку!"...

Ціла велика заля, переповнена нашими біженцями, слухала як зачарована, в багатьох блистіли сльози в очах... А тоді зірвалася буря оплесків... Багато знайомих зірвалося з місця та сердечно ґратулювало доповідачеві за такий душевний пир. Деякі домагалися, щоб він видав друком свою доповідь, що він і зробив, видаючи в Українському Видавництві у Кракові в 1941 р. „Звичаї й обряди українського народу" з віньєткою Ека. (Цю чудову книжечку треба обов'язково перевидати).

Цим незабутнім доповідачем був проф. Віктор Андрієвський з Полтавщини, справді — „останній козак - запорожець"...

Один з моїх сусідів сказав під час цього концерту колядок:

„Він виглядає зовсім як „колядник з Запоріжжя"...

Кращої назви годі було підібрати для нього, бо ніхто краще від нього не вмів так розповісти про наші коляди і про Запоріжжя, про давню козацьку славу, та про часи революції на Полтавщині. Автор цих рядків мав щастя не раз чути цікаві розповіді проф. В. Андрієвського, що любив оповідати про минуле. В його надхненних словах оживала наша стара Україна, немов перед очима ставав наш святий Київ, чарівна Полтава, Дніпро, пороги, Січ, Чорне море...

Яка неповторна шкода, що тих його оповідань не записано на тасьмі, для майбутніх поколінь! Одначе всі ті, що чули його розповіді про стару й сучасну Україну, ніколи не зможуть їх забути, бо його слова підтримували нас на чужині, були немов „Свашан-зіллям"...

І. Дурбак

ТУТ І ТАМ

Христос народивсь на чужині
У кожному серці і хаті,
Та ще не вродивсь на Вкраїні,
Там правда ще досі розп'ята.

Для когось лунає колядка,
Молитву уста шепочуть,
А там лиш болюча згадка
Зарошує матері очі.

Тут моляться люди у храмі,
Обмінюють дома дарунки,
А там іде голод лавами
І туга голосить лунко.

Христос народивсь для когось
Тут кожна людина рада,
А там десь благає голос: —
„Подайте що-будь
Христа ради."

І хтось змилосердивсь,
спинився,
Дитині дав хліба шкоринку.
Сьогодні Христос народився,
І сніг пропекла сльозинка.

ВІРА ВОСКЛО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Suns, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917, — authorized July 31, 1918
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Слава во вишніх Богу...

Опроваджуючи свята Різдва Христового по цей бік залізної заслони, по різних країнах поселення у вільному світі, в умовах повної релігійної свободи, ми неминуче звертаємось своїми думками до наших рідних в далекій Україні, шукаємо відповіді на питання, чи і як святкують вони це Різдво там — в умовах тоталітарного комуністичного й безбожницького режиму.

З вісток, які надходять з того боку, з оповідань відвідувачів, які побували в Україні, знаємо, що — не зважаючи на довгі десятиріччя терору й переслідувань, на безупинну і наполегливу атеїстичну кампанію комуністичного режиму — Христова віра залишилася там живою, що дотримуються українці, не тільки старші, але й молодь, релігійних традицій, святкуючи церковні свята, відвідуючи церкви і шукаючи для себе благословення Церкви в таких життєво - важливих подіях, як хрещення і вінчання, чи й останньої її послуги під час похорону близьких осіб. Про тривкі й міцні різдвяносвяточні традиції в Україні свідчать і одержувані тут різдвяні картки з християнськими написами і побажаннями — доморобні, репродуковані фотографічно і розмальовані ручно, та й надсилані звідти ж матерями і сестрами нагадування, щоб не забували українці в розсіянні суції про рідну віру і свої свята, про рідну мову і традиції традиції. I ще знаємо, що „Славу во вишніх Богу' співаємо не тільки ми тут, але співають її все голосніше й одвертіше наші рідні там — по церквах і по домах, навколо святкових столів .

Про наявність і силу релігійного відродження в Україні свідчать і виступи совєтських намісників в Україні, і їх заклики до посиленої боротьби з „релігійними пережитками", до скріплення і поширення атеїстичної пропаганди.

На XXI з'їзді Комуністичної партії України, що відбувся в лютому м. р. в Києві, Микола Подгорний, московський намісник України підтверджував „особливу живучість релігійних пережитків", закликаючи поборювати їх всіма можливими способами. Інститут етнографії Академії наук СССР, провівши на доручення комуністичної партії вивчення питань „боротьби з релігійними пережитками", був примушений ствердити, як про це повідомив орган компартії „Комуніст" з травня 1960 р., що треба рахуватися з тим, що „релігійні уявлення й обряди проникли глибоко в життя деякої частини народу, сплелися з народними звичаями і їх вважають невід'ємною складовою частиною побуту, освяченою віковою традицією", до якої належить м. ін. і святкування великих християнських свят — Різдва й Великодня. Водночас із цим совєтська преса подає все нові й нові повідомлення, що в різних областях України активно включається в церковні відправи навіть комсомольська молодь, і що до християнської віри навертаються вже й деякі донедавні активні комуністи.

Усе це — тривалість та незнищенність релігійних традицій в Україні і переможна боротьба віруючих українських людей з безбожницькими плянами і затіями комуністичного режиму — спонукує дивитися з тим більшою вірою в майбутнє українського народу і співати в ці різдвяні дні тим щиріше стародавню українську „Славу во вишніх Богові".

... а на землі немає миру

Саме в той час, як одна частина християнського світу перебувала під враженням щойно відбутого свята Різдва Христового, а друга частина приготовлялася до нього зустрічі, сталися події, які свідчать про все інше, тільки не про мир на землі. До цих подій треба зарахувати в першу чергу спровоковане диктаторським режимом Феделя Кастра зірвання дипломатичних відносин між З'єдиненими Державами Америки і урядом Куби та нову провадивну комуністичну інтервенцію в Ляосі, що викликала можливість рішучих протизаходів збоку країн Південно - Східнього азійського оборонного пакту.

Ці дві події — тільки новий вияв і логічний розвиток давньої загрози: не може бути миру на землі доти, поки над її великою частиною панує сила, яка не тільки заперечує, але й брутально поборює все те, що приніс народжений у Вифлеємі Бог, „щоб спасти люд свій ввесь". Події, зв'язані з Кубою і Ляосом, не мусять, але легко можуть уже завтра вибухнути новим, цим разом уже атомовим воєнним катаклізмом, рівнозначним із загладою якщо не всього, то поважної частини людства з його віковим доробком. Ці події доказують, що всі „духи" Женеви і Кемпу Дейвіда, всілякі „відпруження" та „співіснування" є тільки облудою, тактичними трюками та пропагандивною машкарою, за якою криється завжди та сама загроза. Інакше й не може бути. Народжений у Вифлеємі Христос приніс на землю мир, але людям доброї волі. Якої ж доброї волі можна очікувати від тих, що заперечують Бога, що поборюють Його Правду!

Ми мусимо здавати собі з цього справу, підносячи в наших святинях славу во вишніх Богу. Ми мусимо пам'ятати, що на землі немає і не може бути миру так довго, як довго не запанують Божа правда і Божий закон, що не вирізняє між народами „молодшого" чи „старшого брата", не признає ні рабів ні рабовласників, бо всі люди створені рівними. Ми мусимо пам'ятати, що Христос приніс на землю мир людям доброї волі, але меч для поборювання зла там, де доброї волі немає. Народжений Христос приніс мир, а люди доброї волі мусять його обстоюти проти ворогів, обстоюти словом і ділом, посвятою і пожертвою. Чи ми готові до цього? Чи готові пожертвувати бодай маленьку частину нашого майна, що її вимагає від нас необхідність обстоюти мир допомогою в акції визволення України?

Від усіх нас разом і від кожного зокрема залежить, щоб, замість виявленої тепер нової загрози настала нова радість, радість волі також для нашого українського народу, а з нею й нова радість миру для всіх людей на землі.

Зірвання взаємин з Кубою

Коли 1-го січня 1959-го року уряд у Вашингтоні і вся американська преса прийняли з виразними симпатіями до відома втечу кубинського диктатора Фульґенція Баттісти й прихід до влади „динамічного" лідера повстанців д-ра Фіделя Кастра, ніякий ворожбит не міг передбачити, що якраз через два роки після того, 3-го січня 1961-го року, З'єдинені Держави зірвуть з Кубою Кастра дипломатичні й консулярні взаємини. Правда, масові розстріли всіх запідозрених у співпраці з режимом Баттісти, довгогодинні демагогічні промови Кастра, продовжування революційної театральщини вже й після перемоги революції та приявність у новому урядовому апараті Куби деяких закаптурених комуністів насували поважні сумніви, проте навіть найбільші песимісти не припускали, що Куба впродовж двох років скотиться цілком до ролі політичного й господарського сателіта Москви і стане бастіоном комуністичної пропаганди та підривної роботи на ввесь американський континент.

З'єдинені Держави виявили протягом минулих двох років подивугідну терпеливість й поміркованість, яку гостро критикував і Джан Ф. Кеннеді у передвиборчій кампанії. Як ствердив президент Айзенгавер у своїй заяві, в якій пояснював причини зірвання дипломатичних стосунків з Кубою, режим Кастра допустився супроти ЗДА численних актів „напастування, безпідставних оскаржень і очорнювань". Однак, не зважаючи на всі образи, на конфіскацію американських маєтків на Кубі, оцінених кругло на $1 більйон, на провокаційні промови кубинського диктатора не тільки в Гавані, але й у Ню Йорку, під плащиком дипломатичної недоторкальности, як голови кубинської делегації на сесію Генеральної Асамблеї ОН, — щойно 6-го липня 1960 р. ЗДА зареагували економічною репресією, відмовившись від імпортування кубинського цукру, що було раніше головною позицією в прибутках тієї країни. Через три дні після того Хрущов заявив, що Совєти допоможуть Кубі своїми керованими ракетами, якщо „американські імперіялісти" її заатакують. Фідель Кастро зустрів ту шантажеву заяву з ентузіязмом і згодом раз-у-раз на неї покликався. Москва почала висилати на Кубу зброю, амуніцію, гроші й товари, щоб заступити там американський торговельний ринок. Лідер кубинської комуністичної кліки, директор державного банку Ернесто Ґевара, відбув довгу подорож до червоного Китаю і столиць різних інших комуністичних країн, де запевнив Кубі допомогу, яка водночас підпорядкувала її цілком диспозиційному осередкові осі Москва-Пейпінґ.

Але ЗДА трималися послідовно леґального шляху: коли не вдалися спроби безпосереднього порозуміння і місія досвідченого дипломата, амбасадора ЗДА в Гавані Філіппа Бонсаля, скінчилась невдачею, ЗДА пробували добитись порозуміння через Організацію Американських Держав. Але на конференції в Сан Хозе, Коста Ріка, 16-го серпня минулого року, Куба збойкотувала рішення тієї організації щодо покликання посередницької Комісії. Після того Домініка, Параґвай, Нікараґва, Гаїті, Ґватемаля і Перу зірвали взаємини з Кубою, а інші країни до цього готовляться.

Саме на середу 4-го січня 1961го року було призначене засідання Ради Безпеки Об'єднаних Націй внаслідок скарги Куби проти ЗДА. Це вже така третя скарга. В обох попередніх випадках Куба зазнала дипломатичної невдачі і тільки доказала свою напасливість. Це саме буде й тепер.

Нема найменшого сумніву, що зірвання взаємин між ЗДА і Кубою приспішить кінець режиму Фіделя Кастра. Він впаде жертвою власної сліпоти, жертвою використовування Куби міжнародним комунізмом, який має на увазі не добро кубинського народу, а опанування світу.

В ОБОРОНІ АМЕРИКАНСЬКОЇ СИСТЕМИ ПРИВАТНОЇ ІНІЦІЯТИВИ

20-го січня перебирає владу демократичний президент Дж. Ф. Кеннеді, який із своїми ліберальними прихильниками під час виборчої кампанії критикував гостро республіканський уряд президента Айзенгавера за те, що замало вмішується в справи економіки країни, даючи їй розвиватися згідно з законами приватної ініціятиви.

Президент Айзенгавер часто підкреслював, що Америка стала наймогутнішою і найбагатшою в світі державою тільки тому, що її господарство розвивалося на основі приватного капіталізму.

Серед прихильників нового президента є ліберальні економісти, які невдоволені з теперішнього темпу росту американської економіки і рекомендують, щоб новий уряд своїм втручанням у господарство країни приспішив цей темп, підвищивши його до темпу економічного росту СССР, який нібито вдвоє вищий, як у ЗДА.

На цю тему появилося вже кілька книжок, і економічний співробітник пресового концерну Скріппса - Говарда Лоренс Фертіґ полемізує з їх авторами, обороняючи американську систему вільної ініціятиви, яка забезпечила ЗДА найвищу життьову стопу і зробила їх державою найбільшого в світі добробуту.

Фертіґ легко дає собі раду з критикою праці Роберта Гейлбронера „Майбутнє історії", який твердить, що „контрольоване урядом громадянство — це значить сколективізоване суспільство, це дійсно хвиля майбутнього", і тому вже тепер нам треба до цього застосуватися, а не боронитися проти тієї хвилі.

Гейлбронер говорить про „велику динамічну силу історії", яка веде до сколективізованого суспільства, і тому, мовляв, американці повинні йти з духом історії, а не поборювати його. Фертіґ відповідає на це, що вже Карл Маркс писав у своєму „Капіталі" про „неминучі" закони історії, які життя скорегувало на прикладі большевицької революції, і тому Гейлбронер не має права твердити, що він правильно з'ясовує тенденції розвитку громадянства. Про „дух історії" говорили й німецькі нацисти, які довели Німеччину до катастрофи.

Однак Гейлбронер договорився в своїй праці до чогось ще гіршого. Він пише, що ті люди, які „здригаються від терпінь китайського та російського народів під час їх переходу до комунізму, повинні пригадати собі терпіння народів Заходу під час переходу їх до капіталізму".

Про ось такого роду впроваджування комуністичного експерименту над людиною і цілими народами слушно пише Фертіґ:

„Чи воно дійсно так? Оце вперше чуємо, щоб відповідальний автор порівнював перехід від февдалізму до капіталізму з тим жахливим народовбивством, з політикою підтримуваного державою терору, з винищуванням населення за допомогою голоду. I все це на основі наказів тиранічної влади, якої не можна порівняти ні з чим в модерній і середньовічній історії".

Крім Гейлбронера, ще й інші економісти критикують американську систему вільного підприємства. Провідні думки книжки професора Гарвардського університету Дж. К. Гелбрейта що вийшла під назвою „Багате суспільство', можна б з'ясувати так:

Хоч капіталізм продукує багато, але ця продукція і її використовування не є доцільними. Приватний сектор розвивається зі шкодою для громадського сектора. Проф. Гелбрейт, який є економічним дорадником Кеннеді, хотів би, щоб держава реґулювала продукцію і мала вплив на використовування крайових прибутків. Одним словом, він — за керовану економіку, бо, на його думку, господарство вільної конкуренції не виходить на добро країни.

Подібні думки висловив і Венс Пакард у своїй праці „Марнотратники", в якій твердить, що американські промисловці продукують товари не тривкої вартости, які щокілька років треба замінювати новими, досконалішими. Та легко можна передбачити, що заклик Пакарда продукувати товари тривкої вартости не матиме успіху. Американці купують щокілька років нові телевізори, холодильники, пилосмоки, машини до прання і радіові апарати, бо американський промисл продукує щораз кращі моделі. I на цьому русі основується поступ економіки ЗДА, бо коли б вищезгадані машини служили по 20 чи 30 років, то для кого продукувалося б нові?

Американський рівень життя щораз підвищується, продукція постійно зростає „добробут найвищий у світі, і все це в умовах приватної ініціятиви і вільної конкуренції.

I тому можна сміливо передбачати, що й новий уряд Кеннеді не внесе багато змін з цю економічну систему, бо як вповні демократичний — не піде проти волі більшости населення.

У ПОНЕВОЛЕНІЙ УКРАЇНІ

ЗА СОВЄТСЬКОЮ ПРЕСОЮ

ХРУЩОВ НАЗДОГАНЯЄ

Зближається заповіджений Хрущовим реченець, коли то СССР має наздогнати Америку „по молоці і маслу". Ситуацію на цьому „відтинку фронту" можна собі приблизно уявити з листа доярки колгоспу ім. Калініна, Насті Зайцевої, до редакції „Ізвєстій" (з 27 листопада ц. р.).

„Треба сказати прямо, — пише Настя: — нелегко дається нам молоко. На наших фармах нема майже ніякої механізації. Майже все робимо руками. Сіно привезуть, поскидають, а ми його кошиками розносимо. Сильос коровам вилами подаємо. Та особливо докучає нам вода, яку приходиться здалеку носити відрами. Ну, а найтяжча робота — доїння. Електродоїлки, правда, обіцяють, але ж, як відомо, обіцянка цяцянка. I справа не в тому, щоб пожаліти доярок, облегшити їм працю. Нас непокоїть, що дуже дороге молоко виходить. У нас, наприклад, на фармі постійно працює майже четверта частина всіх працездібних. На центнер молока колгосп минулого року витратив 24 робочих дня. Куди ж це годиться?"

„ЖОВТЕНЬ" ДОКЛАДЕ ВСІХ ЗУСИЛЬ..."

З нагоди десятиріччя літературного місячника „Жовтень", що від 1951 року виходить у Львові, його секретар П. Інгульський ділиться з читачами київської „Літературної Газети" (25 жовтня ц. р.) редакційними плянами на 1961 рік. I так, пише він,

„В новому році ви прочитаєте роман Оксани Іваненко про Тараса Шевченка, повість В. Лозового „Про що шумів поліський бір" — про боротьбу трудящих Волині з бандерівським підпіллям у перші роки після війни, нові прозові твори Г. Тютюнника, I. Волошина, Р. Іванчука... Редакція розраховує на дуже цікаву документальну повість про партизанську боротьбу в західніх областях України в період 1941-1944 рр. Автори її колишні керівники партизанських з'єднань Василь Бегма і Лука Кизя. Хочемо також опублікувати в наступному році п'єсу драматурга Ю. Косача „За синім океаном", який зараз проживає в США і видає там український проґресивний журнал...

Редакція „Жовтня" докладе всіх зусиль, щоб журнал і надалі був вірним пропагандистом ідей рідної партії в боротьбі проти всяких спроб ревізіонізму, проти ворожої нам ідеології українських буржуазних націоналістів..."

Як виходило б з цього проспекту, як і з згаданих у ньому авторів, журнал „Жовтень" в 1961-му році нічим не різнитиметься від попередніх років.

УКРАЇНСЬКІ АРТИСТИ в ФІНЛЯНДІЇ

В кінці листопада 1960 року група київських артистів виїздила з „дружньою візитою" до Фінляндії. („Як відомо — повідомляє кореспондент ТАСС — між Україною і Фінляндією існують приязні відносини"). У склад групи входили: Валентина Пархоменко, Елеонора Пилипенко і Людмила Лисаковська (тріо бандуристок), Іраїда Лукашева і Валерій Парсєгов (балетна пара), соліст М. Кондратюк, студенти київської консерваторії Діяна Петренко (сопрано) і Олена Бучинська (скрипка), соліст - баяніст I. Налиско, акомпаніятор Твердовська. „Програма виступів, — інформує ТАСС — включає твори російських (обов'язково на першому місці!), українських і фінських композиторів".

ЛЮДИНА ЗАЛИШИЛАСЬ САМА

Під таким зворушливим заголовком друкують „Ізвєстія" з 12-го грудня статтю про людину, яка в „країні соціялізму" марно шукає справедливости. Ось що пише, між іншим, автор цієї статті:

„. . . Олександрові Іваненкові 63 роки. Десять років тому сталося з ним нещастя. Він тоді був робітником зв'язку і упав з телеграфічного стовпа. У висліді — ушкоджений хребет і параліч обох ніг . . . Три роки пролежав Іваненко в лікарні. Потім вернувся додому, до своєї кімнатки, де мешкає разом з дружиною, донькою Настею та двома її дітьми - школярами. „Живу я назагал добре. Одержую пенсію, — запевняє Іваненко. — Одно тільки зле: потрібна мені, як хворому, бодай маленька, але окрема кімнатка, а приходиться мешкати в спільній . . ."

„Усе, про що просить О. Іваненко — пише автор статті — розширити його кімнату на 5 - 6 метрів і відокремити це місце перегородкою. Можливість така є, але ніхто не хоче уволити скромну просьбу інваліда. А звертається він з цією просьбою до всіх міських установ ось уже сім років . . ."

МІЙ КЛОПІТ

(Фейлетон)

Якась мудра голова придумала посилати поштою святочні побажання. Купуєте ви в українській книгарні листівки і тільки ставите на них свій підпис, а коли лінькі, то можуть вам і підпис надрукувати. Вам остається написати адресу, приклеїти марку і кинути листівку до поштової скриньки. Процедура коротка. При тім ви „потрійний патріот": морально і матеріяльно підтримуєте наших мистців - малярів, матеріяльно підтримуєте українські друкарні та організації і також державу, яка вам дала притулок.

Я не люблю йти проти традиції. Пішов я до нашої книгарні, накупив півсотні чепурненьких листівок з готовим текстом і за годину пізніше кинув їх у поштову скриньку. А які то були листівки! В них я побачив сам себе, історію свого життя. Хіба ж не я, ще молоденьким, заглядав у вікно, коли колядники ходили зі звіздою, або чи не був я тим колядником, що ходив з вертепом і виголошував писклявим голосочком: „Віншую вам з цими святами, щастя, здоров'я, щоб ви до Нового Року дочекали". Чи не був я тим вояком, якому звізда у Різдвяну Ніч показує дорогу до нового життя, коли, як каже Шевченко (також в листівці) „стане правда на землі". Середина хати, родина при святій вечері, дерев'яна церковця, полонини, ялинки, трембіти... Все це навіяне духом минулого. Згадка згадку доганяє.

Три дні пізніше приходжу ввечері з праці, а жінка зразу на мене з мокрим рядном. Тиче мені під ніс три листівки й прокураторським тоном питає: „Це що?!" — „Листівки", — кажу. — „Знаю, що листівки. А на листівках що?!" — „Не бачиш, — кажу, — якийсь будяк, кропива, лопух чи щось таке . . ." — „Ну, а що там таке надряпано та по якому?" — Заглядаю. Підписи прочитав, а що написано — не второпаю, бо недавно до Америки приїхав.

Тут моїй жінці поле до попису. „Оце ж, — каже, — такі твої добрі та зичливі землячки, що клопіт тобі підсунули. Тепер біжи до нотаря, нехай тобі прочитає, що там понакручувано та не забудь з собою взяти п'ятки. Дивіться, люди добрі! Вискочило, ото, з курної хати, біда загнала його до міста та вже, дивись, свого роду стидається.

Невесело було б тим „лицемірам", коли б у той час попались моїй жінці під руки.

Коли жінка вже трохи змучилась, я пішов у протинаступ. Я не песиміст і думаю, що ще хтось пришле святочні побажання на гарних українських карточках ,які привернуть мені і моїй жінці святочний настрій. Може знайду якогось нашого школяра, що прочитає мені отримані листівки, і п'ятка залишиться в кишені. Оттак я жінку трохи втихомирив.

А вас, дорогі земляки, прошу: не робіть мені клопоту і не псуйте святочного настрою. Коли ж ви не знайшли в Дітройті, Гамілтоні чи в Торонті гарних українських листівок, напишіть до мене, а я вам замовлю 12 штук за одного доляра таки у вашому місті.

Мико.

Про акцію „Діти дітям"

Українська Американська Жіноча Допомогова Організація, кол. Самостійний Золотий Хрест ім. Ольги Басараб, в Ню Йорку поставив собі завдання нести допомоги українцям залишенцям в Европі без різниці на їх віровизнання, походження і політичні переконання.

Для збирання фондів наша організація переводить збірку під кличем „Діти дітям". Ця збірка ведеться вже дев'ятий рік в передрізд́вяному і різдвяному часі, тоді, коли кожне з батьків приготовляє якусь несподіванку для своїх дітей.

Збіркова акція проводиться через радіо-програму п-на Мариновича, який безкоштовно відступає нам свій час, вже кілька років. Збірку переводиться на вулицях до пушок, на листи по домах та крамницях: АРКА, ЕКО, СУРМА, НАШ БАЗАР. Наша акція знайшла підтримку українських Церков, а оо. Василіяни проголосили заклик до всіх вірних через свою радіо-програму, та своїм авторитетом закликали всіх причинитися до успіху збірки. Українська Автокефальна Православна Церква к. Брум ст. в Ню Йорку переводить широку збірку серед своїх парохіян в церкві. Також велику підтримку в збірці знайшла наша організація в Самопомочі, ООЧСУ і СУМА, які переводять збірки на наші листи серед свого членства.

Управа УАЖДО тісно співпрацює з Українською Медично-Харитативною Службою Українського Червоного Хреста в Німеччині та Австрії.

За всі роки зібрано $16,937.16, а минулого року $2,147.40, які переслано на влаштування ялинок і на літні табори хворим дітям до таких українських організацій: УМХС в Німеччині і Австрії, Союз Українців Британії, Український Робітничий Союз у Франції, Студентська Організація „Обнова" в Еспанії, Український Допомоговий Комітет в Італії, Дім Старців в Бельгії. Рівнож вислано пакунки до Польщі, Юґославії та ліки на Сибір.

Цю дев'ятнадцятилітню акцію „Діти дітям" Управа УАЖДО плянує переводити систематично далі, щоб в міру можливостей допомогти нашим залишенцям, піддержуючи їх не тільки матеріяльно, але і морально. Просимо українське громадянство підтримати нашу збірку і рівночасно віримо, що наш заклик знайде відгук у всіх українських серцях.

За Управу Стефанія Бартко та Ірина Гапинська

Беркут
Ст. булавний УПА

ТРИ РІЗДВЯНІ ВЕЧОРИ

(2)

По якомусь часі нас у хаті вже кількоро. Різні уніформи, різна зброя. Бачу, у батька веселі очі. Ну, що ж, були колись хлопчаки, тепер хлопці, як дуби. Батько ставить на стіл такої, що від неї око біліє, як вип'єш. Налили в склянки по „марусин поясок", стукнулись, хтось сказав традиційне: „дай Боже, щоб не остання", і випили. Скрутили з бакуну цигарки, звичайно у тютюновий лист, і закурили. Розповідали різні новини, мінялись спогадами.

I нараз чуємо, хтось обтупує сніг, стукає — і в дверях появляється рогативка. Руки автоматично вхопили за пістолі, хто в кобурі, хто в кишені, хтось нахилився над лямпою, щоб загасити, але Софійка скрикнула: „Не стріляйте, це ж Сташек". Цілком впору. Але Стах ніби збився з пантелику і несвоїм голосом запитався: „Чи тутай м'єшка" — і назвав прізвище. — „Тут, Сташку, — залунали голоси, — просимо!" Він ще хвилину постояв у дверях, готовий, мабуть, зникнути, але до нього приступив батько, і тоді він увійшов до хати і ми всі побачили, що Стах... інвалід. Він тягнув за собою майже безвладну ногу, підпираючись палицею. Обличчя у всіх споважніли, кожний подумав про вояцьку долю. Почали вітатись, і коли Мартин зголосився жартома: „Старший булавний УПА Мартин!" — Стах за звичкою вдарив у лях і відповів: — „Капітан артилерії Стах", а потім, приглянувшись до Мартина і пізнавши його, скрикнув: „Бодай же ж тебе, який же ти Мартин?" (Мартин — це очевидно, було псевдо).

Поволі почали всі сідати до столу. Погляд Сташка блукав по наших обличчях, уніформах, зброї і врешті він сказав: „Що б сказала поліція, якби так мене між вами застала?" Питання це здалося нам смішним, бо ніякої зустрічі з поліцією не передбачалося. Це був час, коли ворог ніколи на ніч в селі не залишався. Часом удень гуляли „доблесні ребята пограничнікі", але й ті не ризикували з'являтися вночі, щоб не дісталося на горіхи. Звичайно, Сташек про все це не знав і тому міг побоюватися, щоб польська поліція не накрила його разом з українськими повстанцями.

Дивний це був Свят-Вечір, але на свій лад приємний. Ми, група повстанців, окрилених деякими успіхами в боротьбі, вірила в краще завтра. Стефко розказував про події в Україні, ми — про Закерзоння. Стах розповідав про бої над Вислою, де відламок гарматного стрільна загнався йому в ногу. Розповідав він також про допомогу ЗДА для СССР, що починаючи від ґудзиків, через „свіную тушонку", зброю, виряд і медикаменти, була тим застриком, який привів большевиків до притомности. Із захопленням говорив він про американські тягачі - бульдозери. Якось його важкі гавбиці застрягли в лісовому болоті. Совєтські трактори ревіли пів дня, але не потрапили витягнути гавбиць з болота. Тоді прийшли американські повзуни, і заболочені гармати за кількадесят хвилин вже стояли на сухому. Оповідання Стаха нас не переконували, ми вірили у війну ЗДА з Совєтами і були певні, що кінчатимемо свою військову повинність вже в українській армії.

Час минав. Один по одному прощалися друзі, здебільша востаннє, назавжди. Виходили в зимову ніч, не питаючись, хто куди йде. Останній вийшов Стах. Він таки боявся вертатися сам і прохав, щоб його відпровадили. Закинувши автомат на плече, пішов я з Стахом у темну ніч. Ішли ми поволі, Стах розповідав мені про свою безвладну ногу, а я йому про те, як „обірвався", виконуючи непосильну працю при будові бункрів. Стах поволі розговорився. Розповідав про бої, поранення, лікування, про шпиталь, сестер - жалібниць. Слухаючи його, мені стало досадно. Кожна армія, думав я, має якусь лікарську опіку, а ми її майже не маємо. Правда, за німців, під час боїв у Янівських лісах коло Львова, чи пізніше, в підстаршинській школі „Лісові Чорти ч. 2", чи в курені командира Шелеста на Дрогобиччині лікарська опіка діяла справно. Тоді ранених повстанців забирали до лікарень, навіть до Народної Лічниці у Львові. Але ті часи минулися. Тепер часто поранені в бою повстанці дострілюють себе, щоб не попастися живим у руки ворога. А скільки повмирало в повстанських шпиталиках, бо не було потрібних медикаментів. Доля ранених, що попали живими в руки ворога, була страшна. Такого нещасливця тягнули на допит, били палюгою по рані або топтали по ній підкутими чоботами . . .

УСЯ ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА ХАРИТАТИВНУ АКЦІЮ ЗУАДК!

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ: UKRAINIAN WAR VETERANS — 866 N. 7th Street — PHILADELPHIA 23, Pa.

З НАШИХ БУДНІВ

ЗГАДУЮЧИ ДРУЗІВ

„Запоріжжям" називався присілок, ги, по-американськи сказавши, „а н е к с", долаток до табору „Орлик" у Берхтесгадені. Декілька білих дімогків, що їх, від біди, можна теж було назвати „віллями", які весною і літом потапали в задуманій зелені, взимку ж ледве виглядали з-поза Кугугур снігу. 10 років протекло від останнього таборового Свят-Вегора в гостинній хаті Е. Козака ... Вже, от, не пригадую, ги був тоді на Вегері сеньйор всіх таборових самітників, незабутній д-р Остап Грицай, літературознавець, поет і незрівняний р о з п о в і д а г „віців" у віденському стилю. А може він був тоді запрошений до іншої пристані самітніх душ, до хати панства Гарасевигів?..

Так, так! Пригадую, як покійний Андрійко, вертаюгись з лещетів, бронзовий від вітру і морозу, пригадував покійному докторові на доріжці біля 6-го бльоку:

— А не забудьте, пане докторе, що ви сьогодні прошені до нас на святу вегерю!

Доктор Грицай, з підв'язаним хустиною облиггям (його, сердешнього, хронігно боліли зуби, а він не знаходив гасу, або боявся йти до дентиста) затріпав руками:

— О,, ні, пане-товаришу, таких регей, прошу, не забувається!

— Ну, ви — науковець, з вами все може статися, — засміявся Андрій, поет і альпініст, з блакитними огима, ясною гуприною і з душею такою ясною, що буває лише в передгасно померлих поетів...

А потім над срібним і зубатим сугірям Вацмановим заблис молодий м і с я ц ь, хог гервоне сонце ледве сховалося за гору „Відьму", і з табору надходила з приділом, обвантажена торбами, маленька, але моторна, як мурашка, п-ні Людмила Линдфорс-Русова, в лихих геревигках, у вітром підшитому плащі, сива, а рум'яна як дівгинка. Вона завжди кудись к в а п и л а с ь, поспішала і так, напоспіху, наздігнала її Смерть аж на вулиці Монтреалю, пхнувши кістлявою рукою просто під колеса автомашини...

А потім, пригадую собі, вертався з табору, з гімназії, проф. Олександр Панейко, україніст, а в т о р „Правописного Словника" і першого в українській мові підругника стенографії та й мій дорогий сусід з 8-го бльоку. Коло хвіртки зупинявся і, тримаюгись штахетини, пробував захватити віддих. Його мугила тяжка астма, тому ми були т. зв. і д е о л о г і г н о зближені... Він завжди бувало, б а ж а в мені (і собі:

— Дай нам, Боже, в цьому новому році трохи легге дихати!

Та й ще пригадую собі, як то весело було, коли на Різдво ходив по „Запоріжжі" з колядою наш знаменитий хор під дириґентурою д-ра Романа Ставнигого — як звигайно галицького адвоката... Це той самий славний хор, що виступав з концертами української церковної музики по німецьких катедрах, той самий, що супровожав в останню дорогу на цвинтар у Берхтесґадені письменницю Катрю Гриневигеву і поета Андрія Гарасевига. Там вони й осталися, на цьому тихому цвинтарі, в підніжжі костела оо. Францісканів, щоб вігно репрезентувати українську літературу на г у ж и н і...

Їхні могили відвідав у 1959 р., під гас своєї подорожі до Европи, директор Українського М у з и г н о г о Інституту, проф. Роман Савицький, ще один „берхтесґаденець", що потім так хвилююге розповідав про відвідини „нашого" табору у Літературно - Мистецькому Клюбі... Чому ж було йому так спішно, бо несповна півроку після того, покидати нас та вибиратись в другу далеку дорогу — у відвідини Катрі Гриневигевої, д-ра Остапа Грицая, Андрія Гарасевига, Олександра Панейка, д-ра Романа Ставнигого?..

У цей Свят-Вегір стають мені перед огима дорогі, світляні постаті цих воістину священослужителів української культури і науки з однієї лише скитальської закутини, з одного ДП-табору, що стільки душі і серця, знання і таланту віддали рідній справі у найважгих обставинах, гасто в голоді і холоді, гасто гонені й зацьковані, в смертельній тривозі перед бомбами, ги репатріяцією...

Хай же цей короткий спомин заступить сім мисогок традиційної куті, що їх, оце, ставлю їхнім духам на грані свого серця, бо в л а с н о г о стола в мене немає. **Ів. Керницький**

Українська хроніка

● **Радіопрограма „Пісня України" в Торонто** передаватиме в суботу дня 7 січня ц. р., від год. 4-ої до 5-ої по полудні і в неділю дня 8 січня від год. 4-ої до 5-ої спеціяльну Різдвяну радіопрограму з радіовисильні CHWO на хвилі 12 . У Різдвяній програмі — святкові привітання Владики архиєпископа Михаїла та єпископа кир Ісидора. У мистецькій частині — гуморески М. Понеділка у виконанні автора.

В Ню Йорку відбудеться виставка Миколи Кричевського

Ню Йорк. — В неділю, дня 8-го січня ц. р., о год. 12-ій вполудне відбудеться тут у залях Літературно - Мистецького Клюбу виставка акварель артиста - маляра Миколи Кричевського. Будуть виставлені пейзажі з Парижу, Венеції, Бретонії й України — усього 30 цілком н о в и х праць. Виставка в Ню Йорку триватиме до дня 22-го січня ц. р., — в суботи від 8—10 веч., і в неділі від 12—8 веч. Прибув Микола Кричевський до ЗДА із Парижу і влаштує свої виставки крім Ню Йорку теж у Вашингтоні, Шикаго, Филаделфії і в Д і т р о й т і. Остання виставка М. Кричевського в Ню Йорку відбулася в 1959 р.

НАРОДНИЙ ФОНД І КОЛЯДА ПРАЦІВНИКІВ ГОЛ. КАНЦЕЛЯРІЇ УНС І „СВОБОДИ"

Як кожного року, так і тепер, співробітники в Головній Канцелярії Українського Народного Союзу та в Редакції, Адміністрації і Друкарні „Свободи", з нагоди Різдвяних Свят і Нового Року зложили свої пожертви на Коляду для Злученого Українського Американського Допомогового Комітету (ЗУАДК) та свій національний даток до Народного Фонду Українського Конгресового Комітету. Національний Даток і Коляду на 1961-ий рік зложили:

	Н. Ф.	Коляда		Н. Ф.	Коляда
Д. Галичин	$ 50	$ 15	В. Кушнір	10	2
Р. Слободян	50	15	М. Лисогір	10	2
Д-р Я. Падох	50	15	Я. Петрух	10	2
В. Душник	50	10	Д. Притуляк	10	2
А. Драґан	25	15	С. Соколишин	10	2
Д. Слободян	25	5	О. Стецура	10	2
І. Кедрин	10	10	Р. Ференцевич	10	2
В. Квас	15	5	І. Вербяний	10	1
В. Берізка	10	5	Д-р О. Волощук	10	1
В. Давиденко	10	5	Д-р М. Кобринська	10	1
Б. Кравців	10	5	Т. Лютвиняк	10	1
Я. Кулинич	10	5	С. Расн	10	1
Л. А. Лапичаки	10	5	О. Кейс	10	—
Л. Луців	10	5	Б. Думановський	5	2
В. Назаревич	10	5	О. Колодій	5	2
П. Постолюк	10	5	К. Маґура	5	2
В. Сохан	10	5	М. Стасиньска	5	2
К. Стецюк	10	5	Л. Кусий	1	1
Р. Хомяк	10	5	М. Залуська	—	2
Т. Гіль	10	3	О. Домбровська	—	1
У. Дячук	10	3	В. Соболта	—	1
В. Карий	10	3			
Д. Кравець	10	3	Разом:	$676	$213
Ст. Курляк	10	3			
М. Мілянович	10	3			
Я. Левицька	10	3			
М. Задорецький	10	3			
О. Демченко	10	2			
А. Домарацький	10	2			
Е. Гарасимчук	10	2			
Н. Головід	10	2			
Д-р І. Козак	10	2			
І. Коць	10	2			

Отже, працівники Головної Канцелярії УНСоюзу та Редакції й Адміністрації і Друкарні „Свободи" зложили з нагоди цьогорічних Різдвяних Свят $676.00 — як Національний Даток до Народного Фонду УКК, і $213.00 — як Коляду на залишенців для ЗУАДК. — Разом 889.00 долярів.

Товариші і Товаришки
УКРАЇНСЬКОЇ РЕАЛЬНОЇ ГІМНАЗІЇ
в ЛЯНДСГУТІ, Німеччина, група в НЮ ЙОРКУ
діляться сумною вісткою
про ненадійну трагічну смерть нашої
ТОВАРИШКИ

✝

Віри Надії ПОПИК
та її МАТЕРІ
Евгенії ПОПИК

в дні 2-го січня 1961 року, в Ню Йорку
і рівночасно складає щирі вислови співчуття
Родині Покійних.

ПОДЯКА

Цією дорогою маю шану
зложити щиросердечно подяку

В.П. п. д-рові Алекс. Лятишевському

за перепровадження мені тяжкої операції і цілковите вилічення з тої тяжкої недуги та за щиру опіку і посвячення кожної вільної хвилини для мене, в час мого перебування в шпиталі.

Все щиро вдячні
Антоніна, Юрій, Віра ШЕПАРОВИЧІ

Канада звернула Польщі історичні клейноди з Вавельського музею Кракові

Квебек, Канада. — В минулу суботу провінційний уряд Квебеку в Канаді в порозумінні з центральним урядом в Оттаві підписав умову з представниками польського музею в замку Вавель у Кракові щодо повороту 24-ох скринь, вивезених до Канади під час останньої світової війни. Тому, що польський екзильний уряд постійно рішуче протестував проти повернення Польщі під комуністичним режимом музейних скарбів, що їх вивіз і здепонував в Канаді демократичний уряд Польщі, і заповів, що він — екзильний уряд — оспорюватиме рішення Квебеку в скарзі у канадійських судах, уряд Квебеку зараз же після підписання умови вислав оті скрині почерез Бостон в ЗДА до Польщі. Справа тяглась 21 рік, головно внаслідку спротиву прем'єра Квебеку Дюплессі, який підтримував був становище польського екзильного уряду в Лондоні. Щойно після його смерти його наступник заняв інше становище. За посередництво в цій справі взялась екзильна Рада Єдности Народовей і з польського боку фіґурував як контраґент не комуно-варшавський уряд, а дирекція Вавельського музею. В 1959 році повернено Польщі дві скрині, що стосувались головно пам'яток по композиторові Фридерикові Шопені. У залишених скринях були такі речі, як Біблія Гутенберґа вартости пів мільйона долярів, меч Івана III, отриманий від Папи Інокентія XI після битви під Віднем в 1683 році, польські королівські інсиґнії, безцінні ґобеліни й інші музейні предмети. Посилку обезпечено на $100 мільйонів.

● Англійська княжна Марґарета прибула на Новий Рік в приватному характері, з своїм чоловіком Антоні Армстронґ-Джонсом, до містечка Бірр в Ірляндії і своїм приїздом викликала сенсацію серед тамошніх мешканців. Це вперше за 32 роки член англійської королівської родини прибув до самостійної Ірляндії.

НЕДІЛЯ,
8-го СІЧНЯ 1961 р.

КУРТІС БЕЙ, Меріленд. — Річні Збори Відділу 290 о год. 2:00 по пол. в церковній залі при 1506 Church St. — М. Іванюк, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Річні Загальні Збори, Відд. 270 св. І. Хрестителя, в год. 2:30 по пол., в приміщенні УНДому, 90-96 Фліт вул. — С. Островський, рек. секр.